Burai Lászlóné – dr. Faragó Attiláné

Szövegértést fejlesztő gyakorlatok

2. osztály

MÁSODIK KIADÁS

APÁCZAI KIADÓ

CELLDÖMÖLK, 2004

Bírálta
Esztergályos Jenő

Lektorálta
Dr. Szilágyi Imréné
Aébertné dr. Hebszt Mária

Szerkesztette
Esztergályos Jenő

Raktári szám: AP – 229/2

A kiadó a kiadói jogot fenntartja

APÁCZAI Kiadó
9500 Celldömölk, Széchenyi utca 18.
Telefon: 95/ 525-000; Fax: 95/ 525-014
Felelős kiadó: Esztergályos Jenő ügyvezető igazgató

Nyomdai előkészítés: SMART STUDIO Győr

A denevér és a menyétek

A menyét elejtett egy denevért. Látta, hogy közel a vég, a denevér kegyelemért könyörgött.

– Szó sem lehet róla! – mondta a menyét. – Gyűlölöm a madarakat. Így örömömre szolgál, hogy megszabadítom tőled a világot.

– Madarakat? – vágott vissza a denevér. – De hisz én nem vagyok madár! Nem látod, hogy a külsőm az egéré?

A menyét megvizsgálta zsákmányát. Mivel látta, hogy annak igaza van, úgy döntött, szabadon engedi.

A denevér még magához sem tért a rémülettől, amikor egy másik menyét újra elfogta.

– Ne remélj bocsánatot – jelentette ki a menyét. – Gyűlölöm az egereket. Örülök, ha elpusztíthatok egy magadfajtát.

– De hiszen nem vagyok én egér! – kiáltotta a denevér. – Madár vagyok. Talán nem látod a szárnyaimat?

A menyét belátta, hogy igaza van a denevérnek, és szabadon engedte. Ily módon a denevér kétszer szabadult meg. Ezalatt ellenségei teljesen összezavarodva még mindig arról vitatkoztak, hogy vajon madár vagy egér-e.

1. **a) Írd le, hogy minek gondolta a denevért**

*az első menyét:*_____ *a második menyét:*_____ 2

b) Húzd alá a mesében, mit mondott a denevér az első menyétnek és mit a másodiknak, hogy megmeneküljön! 4

2. **Kösd a meseszereplőkhöz a cselekvéseiket!** 9

elejtette
könyörgött
visszavágott
megvizsgálta
szabadon engedte
újra elfogta
belátta
megszabadult
vitatkoztak

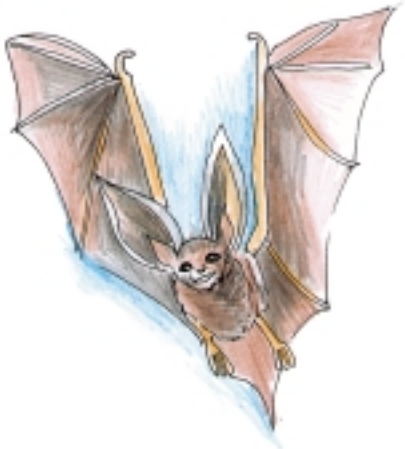

3. **Keretezd be a denevérre illő tulajdonságokat!** 4

talpraesett, leleményes, buta, rémült, jószívű, irigy, találékony

Összesen: 19

A madarak, a vadállatok és a denevér

A madarak és a vadállatok háborúban álltak egymással. Gyakran és hevesen csatáztak. Egyszer a madarak győztek, máskor pedig a vadállatok
vesztettek.
maradtak alul.
diadalmaskodtak.

Volt azonban egy élőlény, aki mindig a győztesek oldalán állt. A madarak ellen harcolt, amíg úgy tűnt, hogy a vadállatok győznek. Majd átállt a másik oldalra. Ez az élőlény a denevér volt. Azt gondolta, hogy nagyon
bátor
okos
türelmes fickó, mivel mindig a győztesek oldalán állt.

A háború azonban egyszer véget ért. A madarak és a vadállatok megállapodtak, hogy **békében fognak élni.**
tovább harcolnak.
elköltöznek egymás közeléből.

– Most végre megkapom a jutalmamat – gondolta magában a denevér. – Mindenki azt fogja gondolni, hogy milyen nagyszerű vagyok. Végül is: én sosem vesztettem és mindkét oldalnak segítettem. Sőt: a madarak és a vadállatok még a királyukká is választhatnának.

De nem így történt. **– Igaz barát vagy!**
– Becsületes vagy!
– Áruló vagy! – mondták a megle-pett denevérnek. – Egyikünkhöz sem voltál hűséges. Csak a magad érdekeit nézted. Mindkét felet cserbenhagytad a háborúban.

Ettől a naptól kezdve a madarak és a vadállatok
nem álltak szóba
nem harcoltak többé
nem játszottak többé a denevérrel.

5

1. **Karikázd be a szövegbe illő kifejezéseket a megvastagított sorokban!**

2
2. **a) Húzd alá a mesében, hogy miért várt jutalmat a denevér!**
b) Keretezd be, miért utasították el a madarak és a vadállatok is a denevért!

4
3. **Karikázd be a denevér tulajdonságait!**

okos *számító* *áruló*
segítőkész *hűséges* *nagyravágyó*

3
4. **Te mit tettél volna a denevér helyében?**

_____

2

Összesen: 16

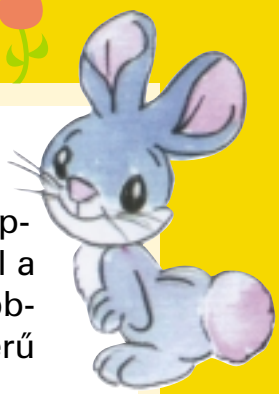

A nyúl meg a krokodil

A nyúl egy gyönyörű szigeten élt. Meleg szellő simogatta a tapsifülét meg a farkát, mely ez idő tájt még jóval hosszabb volt. Erről a helyről látni lehetett egy távoli szárazföldet, melyet a nyúl még szebbnek hitt. Úgy döntött, átmegy oda. Addig törte a fejét, míg nagyszerű ötlete támadt.

Elszökdécselt a krokodilusokhoz és megkérdezte tőlük:

– Szerintetek mi van több a világon, nyúl vagy krokodil?

– Krokodil sokkal több van – felelték a kérdezettek.

– Nyúl van több! – vitatkozott a nyúl. – De ha nem hiszitek, tartsunk népszámlálást. Ti, akik oly kitűnően lebegtek a víz színén, sorakozzatok fel a szigetünk meg az amott kéklő sziget közt. Én átkelek a hátatokon, és megszámlállak benneteket. Aztán majd megszámláljuk a nyuszikat is.

– Rendben – válaszolták a krokodilok, és azt tették, amit a nyúl mondott.

– Egy, kettő, három, … húsz, … százegy – számolt a nyuszi, ahogy ugrált végig. Amikor a legutolsó krokodilra lépett, visszakiáltott a hosszú sornak:

– Köszönöm az átjárót. A nyulakat olvassátok meg ti magatok!

Nevetve ugrott a part felé, de az utolsó krokodil utánakapott, és leharapta a farkát. Azóta olyan rövid a nyuszik farka.

1. **Keretezd be a szövegben, hogy hol élt a nyúl!** 1

2. **Pótold a mondatokból hiányzó szavakat a mese segítségével!** 5

A nyúl elhatározta, hogy egy _____ költözik.

De nem tudta, hogy _____ a túlsó partra. Egy

csellel _____ a krokodilokat a két sziget között.

_____ a krokodilok hátán, de az utolsó _____

_____ a farkát.

3. **Írd le röviden, hogy miért illik a meséhez a *Többet ésszel, mint erővel!* közmondás!** 1

_____

4. **Kösd össze, ami ugyanazt jelenti!** 3

ez idő tájt	*gondolkodott, töprengett*
törte a fejét	*tovaugrándozott, átugrált*
elszökdécselt	*ekkor, ebben az időben*

Összesen: 10

Nyulak, ki a bokorból!

A gyerekek zöld papírból kivágott levelet tűznek egy csattal a hajukba.

Hármasával leguggolva bokrot alkotnak. Minden bokor közepébe egy nyulacska kerül. Az ő fejükön két-két nyúlfül legyen a jelzés!

Egy gyerek középen áll a bokrok között, ő lesz a kikiáltó.

Ezt mondja: – Nyulak, ki a bokorból!

Ekkor valamennyi nyulacska elhagyja a házát. Nem szabad szaladni, hanem páros lábon guggolva kell ugrálni.

A kikiáltó gyerek szintén guggoló állásba helyezkedik, és sietősen elfoglal egy üres házat.

Valamennyi nyúl igyekszik új házat szerezni magának. Aki a leglassúbb, annak nem marad bokor. Ez a gyerek átadja a nyúlfülét a kikiáltónak, és ő veszi át a szerepét.

Ezt kiáltja: – Nyulak, ki a bokorból!

Így megy tovább a játék. Egy idő után cseréljenek szerepet a bokrok a nyulakkal, hogy ők is szerezhessenek házat.

1. **Nevezd meg a szöveg alapján a játék szereplőit!**

_____ 3

2. **Pótold a rajzon a szereplők megkülönböztető jelzéseit!**

 2

3. **Hányan játszhatják a játékot? Következtess és karikázd be a helyes létszámokat!** 2

3 *20* *17* *25* *22*

4. **Keretezd be a szövegben, hogy hogyan kell helyet változtatni a nyulaknak és a kikiáltónak!** 2

5. **Írd le, hogy ki lesz az új kikiáltó!** _____ 1

Összesen: 10

A gyertyatartó macska

Volt a királynak egy híres macskája. Két mancsában égő gyertyát tartott a betanított macska, míg Mátyás udvari embereivel vacsorázott.

– Felséged igen büszke a gyertyatartójára – fúrta az udvari bolond oldalát a féltékenység. – Akár hiszi felséged, akár nem, én rászedem a rátarti macskát, hogy a gyertyát elhajítsa.

– Kötve hiszem, Markal – mosolygott Mátyás király. – De lássuk!

Felállt Markal az asztaltól, és lesietett a pincébe. Az egérfogókból három egeret mentett ki. A zsebébe rejtett rágcsálókkal gyorsan visszatért.

A király nyugodtan étkezett. Szorgalmasan falatoztak az urak, töltögettek a pohárnokok. Csak Markal volt mással elfoglalva. Egyenként vetette a macska elé az egereket. Az első egérre csak a bajszát rándította meg a hűséges gyertyatartó. A második egér láttán dühösen fújtatott, szőre égnek állt. De a harmadik egértől annyira lázba jött, hogy égő gyertyáját elhajította. Villogó tekintettel, csattogó fogakkal iramodott a zsákmány után. A megtépázott egérrel visszaült a helyére, s nyugodtan lakmározott.

Jól mulattak az urak, majd feldőltek a nevetéstől. Egyedül Mátyás boszszankodott, de aztán együtt kacagott a többiekkel.

– Látom, Markal, csak másnak vagy bolond, magadnak nem – jegyezte meg a király. – Én ezt helyeslem, fiam.

A híres macskát pedig rögtön elzavarta udvarából, hadd menjen egerészni.

1. **Keretezd be a mesében a szereplőket!**

3

2. **Számozással állítsd időrendbe a mese eseményeit!**

1

___ *A macska elhajította a gyertyatartókat és belakmározott.*

___ *Mátyás a bolondot megdicsérte, a macskát elzavarta.*

___ *Lement a pincébe egeret gyűjteni.*

___ *Az udvari bolond megirigyelte a macska jó dolgát.*

___ *A királyi lakomán szétengedte a rágcsálókat.*

3. **Húzd alá a mesében, hogyan viselkedett a macska az egerek megjelenésekor!**

4

4. **Karikázd be a helyes válasz betűjét! Miért hajította el a macska a gyertyákat?**

1

a) Mert már nagyon megunta tartogatni őket.

b) Mert a természete az egerek után hajtotta.

c) Mert sütötték a mancsát a felmelegedett gyertyák.

Összesen: 9

2003. október 17. délelőtt 10 órakor
Szente Béla – Gulyás Levente

RIGÓCSŐR KIRÁLY

MESEMUSICAL KÉT RÉSZBEN

a Grimm testvérek meséje nyomán

SZEREPLŐK

Gábor, szögedi király ..... Czitor Attila
Zita királyné, az anyja..... Muszte Anna
XII. Boldizsár, kassai király ..... Hodu József
Ibolyka, a lánya ..... Kara Tünde
Baraboly, szögedi államminiszter..... Jancsik Ferenc
Márton barát..... Árdeleán László
Ondrik herceg, Kassa nádora ..... Vári János
Udvarmester - Fogadós ..... Ács Tibor

valamint a Jókai Színház csoportos szereplői, táncosai

Rendező: **Seregi Zoltán**

Díszlet	Jelmez	Koreográfus
Langmár András	**Győrffy Anikó**	**Hajzer Gábor**

Békés Megyei Jókai Színház 5600 Békéscsaba, Andrássy út 1.
A jegypénztár nyitva tartása: 14 órától 19 óráig

A mesemusical rövid tartalma

Gábor, a szögedi király szeretné feleségül venni Ibolykát, a kassai királylányt. Ő azonban nagyon válogatós, sorban kikosarazza a kérőit. Gábort is kigúnyolja, Rigócsőrnek nevezi és visszautasítja.

XII. Boldizsár azzal fenyegeti meg lányát, hogy ha tovább válogat, hozzáadja az első betérő koldushoz. Így is történik. Egy koldus feleségül veszi és magával viszi az elkényeztetett királylányt. Nyomorúságos körülmények között munkára szoktatja, és alaposan megleckézteti Ibolykát. A lány közben megszereti a koldust, akiről a mese végén kiderül, hogy nem más, mint az álruhás Gábor király.

1. **Írd ki a színlapról!**

Mi az előadás címe? _____

Kiknek a meséjéből készült a darab? _____

Hol játsszák? _____

Mikor? _____

Hány szünet van előadás közben? _____

5

2. **Keretezd be a színlapon a főszereplők nevét! Segít a tartalmat ismertető szöveg.**

2

3. **Kinek a szerepét játssza Hodu József?** _____

1

Összesen: 8

Két játék egyben – Ludas Matyi

Fekete Péter játékszabály

A kártyacsomag lapjain a Ludas Matyi című rajzfilm figurái láthatók, de a Fekete Péter játékszabályainak megfelelően kell vele játszani. Itt Fekete Péter = Döbrögi.

A játékot ketten vagy többen játszhatják. A jól összekevert lapokat a játékosok között egyenlően kell szétosztani. Ha valakinek a kezében van két egyforma jelű lap, azt lerakhatja. Ezután a játékosok egymás kártyáiból húznak, előre megbeszélt sorrendben. Az azonos jelű párokat akkor lehet lerakni, ha a játékosra kerül a húzás sora. Ez így megy tovább, míg valakinek el nem fogynak a kártyái. Ő lesz a győztes. A többiek tovább játszanak, és sorra befejezik a játékot. A játék vesztese az lesz, akinek a kezében végül csak a Fekete Péter, vagyis Döbrögi marad. Ennek a lapnak ugyanis nincs párja.

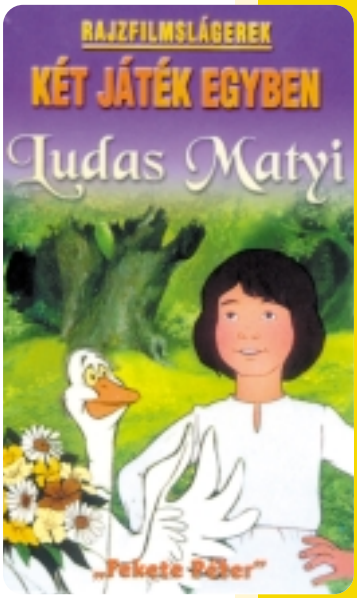

Memória kártya játékszabály

Ezt a játékot két vagy több játékos játszhatja. A Fekete Péter kártyalapra most nincs szükség. A megkevert kártyalapokat a képekkel lefelé szétterítve helyezzük el az asztalon. A kezdő játékos fordítson fel két lapot! Ha párt talál, tegye maga elé és folytassa a játékot! Ha nem talált egyformát, akkor a lapokat tegye vissza a helyükre! A játékosok próbálják megjegyezni a visszafordított képek helyét! Így könnyebben találnak párt lapjukhoz. Most a következő játékos fordít fel két lapot.

A játék akkor ér véget, ha minden lap elfogy az asztalról. Az a bajnok, aki a legtöbb párt találta.

1. Hasonlítsd össze a két kártyajátékot a táblázat segítségével!

	Fekete Péter	Memória játék
Hányan játszhatják?		
Hogyan kerülnek a lapok a játékosokhoz?		
Mit csinálnak a lapokkal a játék során?		
Ki lesz a győztes?		
Ki veszít?		

9

2. Kösd össze, hogy melyik játékban mi segíti a játékosokat!

FEKETE PÉTER	*a szerencse* *a figyelem* *az emlékezet*	***MEMÓRIA JÁTÉK***

5

Összesen: 14

Kis kukta – Paprikás kevert túró

Egy tálban alaposan törj össze 50 dkg tehéntúrót egy villa segítségével! Keverd össze egy késhegynyi fokhagymakrémmel, egy kávéskanál mustárral, egy csipet fehér borssal, 1 dl tejföllel! Dolgozd össze az anyagokat, majd kóstold meg! Ha szükséges, tegyél hozzá egy kis sót!

Bélelj ki egy másik tálat folpackkal úgy, hogy a fólia széle kilógjon! Szorosan nyomd bele a túrót a tálba, majd tedd hűtőszekrénybe! Egy-két óra múlva már tálcára boríthatod. Húzd le róla a folpackot! Díszítsd piros paprikával és snidlinggel (metélőhagymával)!

Még gazdagabb lesz a tál, ha körberakod salátalevelekkel, retekkel, zöldpaprikával, paradicsommal.

A legfinomabb, ha piritós kenyérrel tálalod. Nagyon finom és egészséges uzsonna vagy vacsora lesz belőle.

1. **a) Írd ki a szövegből, hogy mi minden szükséges a paprikás túróhoz!** 6

_____ _____

_____ _____

_____ _____

_____ _____

b) Húzd alá, amelyeket az ízesítéshez használjuk! 4

2. **Húzd át azt az eszközt, amelyik felesleges a paprikás túró elkészítéséhez!** 1

3. **Keretezd be a szövegben, hogy mivel díszíted az ételt!** 2

4. **Sorold fel, mitől lesz még vitamindúsabb az uzsonna!** 4

_____

_____

Összesen: 17

Főzés nélküli gyümölcsös csemege

Vásárolj a boltban főzést nem igénylő pudingport! Lehet vanília-, csokoládé-, mogyoró-, eper- vagy puncsízű. A tasak tartalmát tedd egy keverőtálba! Adj hozzá 1 tasak vaníliás cukrot! Önts hozzá fél liter szobahőmérsékletű tejet! Gépi habverővel alacsony fokozaton keverd el! Ezután a legmagasabb fokozatra kapcsolva, verd körülbelül két percig!

Öblíts ki négy öblös poharat vagy tálkát hideg vízzel! Tegyél mindegyikbe egy-egy evőkanál pudingot! Szórj bele előzőleg apró darabokra vágott gyümölcsöket! Mindig az éppen frissen érők közül válassz! Ha nincs más, befőttet vagy fagyasztott gyümölcsöt is használhatsz. Majd csurgasd a gyümölcsök tetejére a maradék pudingot!

A finom csemegét ki is díszítheted egész gyümölcsszemekkel, ostyával, tejszínhabbal, csokireszelékkel.

1. **Karikázd be a gyümölcsös csemege hozzávalóit!** 4

1 tasak pudingpor	*fél l tej*	*2 egész tojás*	*gyümölcs*
1 cs. vaníliás cukor	*1 cs. sütőpor*	*10 dkg liszt*	*5 dkg cukor*

2. **Hogyan készül az édesség? Röviden fejezd be a megkezdett mondatokat!** 7

Tedd egy keverőtálba a _____ *és a* _____ !

Önts hozzá _____ !

Keverd _____ !

Tegyél a poharakba _____ !

Szórj bele _____ !

Csurgasd rá _____ !

3. **Keretezd be a szövegben, hogy mi mindennel díszítheted a csemegét!** 4

4. **Írd le, hogy hány személynek elegendő ez a gyümölcsös édesség!** _____ 1

Összesen: 16

Vigyázat, szúrok!

A gesztenyét örömmel fogyasztjuk sütve, püré formájában, sütemények töltelékeként vagy csokoládéval leöntve. A szelídgesztenye az, amelyik ilyen finom terméssel ajándékozza meg az embereket. Nálunk Kőszeg, Sopron és a Mecsek tájékán vannak a leggazdagabb szelídgesztenyés erdők.

A parkokban és az utak mentén található vadgesztenye termése csak játékos bábuk, kis vonatok készítésére alkalmas. A nálunk vadgesztenyének nevezett növény a szelídgesztenyével nincs is rokonságban. A vadgesztenye, valódi nevén a bokrétafa, nem élt mindig nálunk: betelepített növény. Minden évszakban szép. Karácsonyfa alakú, pirossal mintázott fehér virágzata májusban gyönyörködtet. Ezután tüskés, zöld golyók fejlődnek a virágokból. Ezekből pottyan ki a csillogó barna-drapp gesztenye. Termését érdemes gyűjteni, mert az erdők vadjainak kitűnő téli elesége. Lisztté őrölve gyógyszerek alapanyaga. Ragasztót is készítenek belőle. Régen szedték még téli tüzelőnek is. Ősszel sárgás-rozsdabarna, tenyeres leveleiben sokáig gyönyörködhetünk.

1. **Írd az állítások után, hogy igazak (I) vagy hamisak (H)! Javítsd a hamisakat!** 6

A szelíd- és a vadgesztenye rokonai egymásnak. _____

A szelídgesztenye termése ehető. _____

A vadgesztenye pompás virágait áprilisban láthatjuk. _____

Tüskés zöld burokból pottyan ki a gesztenye érett termése. _____

2. **Kösd össze a szavakat a jelentésükkel!** 2

BOKRÉTA	*Eredetileg máshol élt, de elhozták hozzánk, és nálunk is elterjedt.*
BETELEPÍTETT	*Virágcsokor.*

3. **Írd le röviden, hogy miért nevezhetik a vadgesztenyefát bokrétafának is!** 2

_____

4. **a) Húzd alá a szövegben, hogy mit készítenek a szelídgesztenyéből!**
b) Keretezd be, hogy hogyan hasznosítják a vadgesztenyét! 8

Összesen: 18

Gyökerek és hajtások

Tavasszal a magokból új növények csíráznak. Végezd el te is a következő kísérletet, amelyben megfigyelheted a csírázás folyamatát.

Egy tiszta befőttes üvegbe állíts annyi felcsavart papír zsebkendőt, hogy kitöltse az üveget. A papírt egy kanál nyelével nyomkodd az üveg oldalához. A papír és az üveg fala közé három helyen csúsztass egy-egy babszemet. Kanállal óvatosan önts vizet a papírra, amíg az át nem ázik. Tedd az üveget világos, meleg helyre. Öntözd meg minden nap, hogy a papír nedves maradjon. Ha jól figyelsz, érdekes dolgokat tapasztalhatsz.

A babszemek megduzzadnak, és külső héjuk felreped. Apró gyökér kezd belőlük lefelé hajtani. Ezután egy másik kis zöld csíra indul felfelé. Ez a csíra lassan növekedni kezd, majd hamarosan szétválik két levélkére. A gyökérből is fehér leágazások fejlődnek, a hajtás pedig még több levelet hoz.

Az így kifejlődött palántákat ültesd virágcserépbe vagy rögtön ki a kertbe! Kötözd a növényt karóhoz, és öntözd rendszeresen! Néhány hét elteltével már szedheted is a saját termesztésű babjaidat.

1. **Keretezd be a szövegben a kísérlet elvégzéséhez szükséges eszközöket, anyagokat!** 5

2. **Számozással állítsd sorba a kísérlet elvégzésének lépéseit!** 1

____ *Világos, meleg helyre teszem.*
____ *Mindennap megöntözöm.*
____ *Egy kanállal az üveg oldalához nyomkodom.*
____ *Három babszemet csúsztatok az üveg fala és a papír közé.*
____ *A befőttes üveget kitöltöm papír zsebkendővel.*
____ *Bevizezem a papír zsebkendőt.*

3. **Rajzold le a babszem csírázásának a folyamatát!** 4

4. **Karikázd be, mi kell a bab csírázásához!** 3

fény *talaj* *meleg* *víz* *tápsó*

Összesen: 13

Csigatempó

A csigák nyirkos, árnyékos helyeken élnek. Napközben általában csoportokban rejtőzködnek. Falrepedésekben, üres cserepekben, nagy kövek alatt találhatunk rájuk. A földön csúszva nyálkás csíkot hagynak maguk mögött. Ez vezeti őket a rejtekhelyre is.

A csiga két pár tapogatóval rendelkezik. Az egyik pár szaglószerv, a másikon találhatóak a szemei. Ha megzavarják, visszahúzza a tapogatóit, s még a csigaházba is visszabújik.

A csigaház védi a csiga puha testét. A fiatal csigák háza még lágy, ahogy nőnek, úgy válik egyre keményebbé. A csigaház csíkos. A csíkok közti távolság mutatja, mennyit nőtt a csiga egy év alatt.

A csigák nyaranta párzanak. Ezután **gömbölyű, fehér petéiket a talajba rakják, közvetlenül a felszín alá.**

Általában éjszaka vagy eső után jönnek elő táplálkozni. Ez azért van így, mert bőrüknek nedvesen kell maradnia. Télen vagy amikor forróság van, a csigaház nyílását nyálkával tapasztják be a hideg és a kiszáradás ellen. Ez a nyálka később kemény zárófedéllé alakul. **A legtöbb csiga növényevő,** különösen a zsenge hajtásokat kedvelik. Apró fogakkal borított reszelőnyelvükkel darabokra aprítják a leveleket.

1. Tegyél fel kérdéseket a vastagon írt mondatok tartalmával kapcsolatban! 5

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____

2. Húzd alá röviden a kérdésekre a válaszokat a szövegben! 5

Miért húz nyálkás csíkot maga után a csiga?
Mi bizonyítja, hogy a csiga óvatos állat?
Mit mutatnak a csigaház csíkjai?
Miért tapasztja be a csiga a házának a nyílását?
Mire használják a csigák reszelőnyelvüket?

3. Fejezd be a mondatot az utolsó bekezdés alapján! 1

A csiga kárt okoz, mert _____

Összesen: 11

Fészeklakók, fészekhagyók

A tojásból kikelő madárfiókák fészeklakók vagy fészekhagyók.

A fészeklakók: a baglyok, a galambok, az énekes madarak; életük első napjaiban csupaszon és vakon fekszenek a fészek alján. Rövidebb vagy hosszabb ideig rászorulnak az anyai gondoskodásra. Például a rigófiókák szélesre tátott csőrébe az anyjuk gyömöszöli az összegyűjtött gilisztákat.

A fészekhagyók: a tyúkfélék, a kacsák és a libák pedig a tojásból kibújva épp csak megszáradnak, és máris elhagyják a fészket. Azon nyomban látnak, fürgén szaladnak vagy úsznak. Képesek önálló táplálékszerzésre is. A kiskacsák vígan szürcsölik a vizet, a sárga pelyhes libák nyomban legelnek. Az öreg madarak azonban éjszakánként melengetik, napközben vezetgetik és védelmezik őket.

Mindkét életformának megvannak az előnyei és hátrányai. A faodúban nevelkedő harkályfiókák két-három hétig az odú védelmét élvezik. De ha erdei sikló téved arra, a tehetetlen fiókákat elpusztíthatja. A fűben fészkelő fogoly fiókái közül viszont a macska, a róka, a görény, a varjú csak néhányat tud elcsípni, mert a többi elszalad.

1. Keretezd be a fészeklakó, húzd alá a fészekhagyó madarak nevét! 6

2. Pótold a madarakra vonatkozó megállapításokat! 3

Fészeklakók	Fészekhagyók
	pelyhesek és látnak
tehetetlenül fekszenek	
	önállóan szerzik táplálékukat

3. Fejezd be a megkezdett mondatokat! 4

A fészeklakó fiókát védi az odú, de _____

A fészekhagyó védtelenebb, de _____

4. Készíts rövid szómagyarázatot az olvasottak segítségével! 4

fészeklakó: _____

fészekhagyó: _____

Összesen: 17

Madarak a nádasban

A tőkés réce

A leggyakoribb récefajunk a tőkés réce, amely a házi kacsa őse. Nádasok közelében, tavakon, folyókon mindenütt találkozhattok vele. A tavaszi és az őszi vonulás idején óriási csapatokba verődve készülnek a nagy útra.

A tojó a fű közé, gát oldalába, néha öreg fűzfa odújába rejti a fészkét. Hasoldaláról meleg piheket tépdes, és azokból készít puhán bélelt helyet a 9-13 tojás számára. Csaknem egy hónapig kotlik rajtuk. Ha veszély közeledik, törött szárnyúnak tetteti magát, vergődik, csapkod a víz felszínén. Így csalogatja el az ellenséget a kiskacsák közeléből.

A nyári lúd

Az egyetlen hazánkban fészkelő lúdfaj, a házi liba őse. Néha még jég borítja a vizeket, amikor az első nyári ludak visszaérkeznek hozzánk messzi útjukról. Márciusban már 4-6 tojás lapul a nádas sűrűjében épített nagy fészekben. Ez egy méter széles és 30-40 cm magas is lehet.

A kislibák együtt úsznak a szüleikkel a vízen. Együtt vannak akkor is, amikor kora reggel a közeli legelőre mennek. Magyarországon csaknem ezer nyári lúdpár él.

1. Töltsd ki a táblázatot a szövegek segítségével! 8

	A tőkés réce	A nyári lúd
Melyik madár őse?		
Hol él?		
Hány tojást rak?		
Mit csinál ősszel?		

2. Húzd alá a szövegekben azokat a mondatokat, amelyekből kiderül, hogy mindkét madár költöző! 2

3. Írd a mondatok után, hogy igazak (I) vagy hamisak (H)! Javítsd a hamisakat! 7

Mindkét madár az erdőben fészkel. _____

A tőkés réce egy hónapig melengeti a tojásait. _____

A nyári lúd fiókái nyár elején kelnek ki. _____

Mindkét madár fiókái fészekhagyók. _____

A kiskacsákat, kislibákat tanítgatják, védelmezik szüleik. _____

Összesen: 17

A fenyőerdő madarai

A királyka

Európa legkisebb madara a királyka, súlya mindössze 5 gramm. A hazai fenyvesekben is megtalálható. Magasra nőtt fenyőfák lecsüngő ágai közé rejti el mohából készült fészkét. A párok évente kétszer költenek. Egyszerre 8-10, sárgásfehér alapon finoman foltozott apró tojást raknak. Csak a tojó kotlik, párja a közelben énekelget. **A fiókákat azonban már mindkét szülő eteti apró rovarokkal, pókokkal.** Az őszi és a téli időszakban a kiskertekben is látható.

A fenyves cinege

Kisebb, mint a széncinege, fehér tarkófoltja jól látható. A hím éneke jellegzetes. A fenyvesek lakója, de ősztől tavaszig kóborlás közben a parkokban, kertekben is felbukkan. A párok évente kétszer költenek faodúban vagy mesterséges fészekodúban, esetleg földi lyukban. Egyszerre általában 7-10, fehér alapon rozsdásan foltozott tojást raknak. 13 nap múlva kelnek ki a **csupasz fiókák**. Rovarokkal táplálkoznak, sok erdei kártevőt pusztítanak el. Télen magokat keresgélnek, felbukkannak az etetőn is.

1. **Írd be a táblázatba, hogy miben hasonlít és miben különbözik a két madár!**

	A királyka	A fenyves cinege
Hol él?		
Hányszor költ?		
Hány tojást rak?		
Mivel táplálkozik?		
Hol telel?		
Miben lakik?		
Milyen a tojása?		

9

2. **Írd le a vastagon kiemelt szövegrészek alapján, hogy mit tudsz megállapítani a kikelt fiókákról! Gondolj a korábban olvasottakra!**

1

3. **Húzd alá a 2. szövegben, hogy miért keresik fel télen a madarak a kiskerteket, az etetőt!**

1

Összesen: 11

Madáretető-harang

Télen, amikor az erdő-mező nem kínál eleséget a madaraknak, nekünk kell gondoskodnunk róluk. Te is megteheted ezt.

Vásárolj a hentesnél 20 dkg marhafaggyút! Kérj édesanyádtól egy edényt! Addig melegítsd a faggyút, míg folyékonnyá válik! Nagyon óvatosan bánj a forró zsírral! Kérd a szüleid segítségét! A kihűlt marhafaggyút jól keverd össze napraforgóval, kölessel, tökmaggal, búzával!

Készíts elő egy közepes méretű virágcserepet! Egy 25-30 cm hosszú bot egyik végére jó erősen köss rá egy fél méteres madzagot! A madzagot húzd át a cserép alján lévő lyukon! Most töltsd meg a cserepet az elkészített madáreleséggel! Ügyelj arra, hogy a bot a cserép alján lévő lyukat eltakarja!

Ha a keverék teljesen kihűlt, kösd fel a harangot a madzag segítségével egy közeli fára! Figyeld meg, hogy milyen jóízűen lakmároznak az éhes kis vendégek! Ne feledkezz meg a kiürült madáretető-harang újratöltéséről sem!

1. **Keretezd be a szövegben, hogy miből készül a madáreleség!**

2. **Hogyan készíthetsz madáreleséget? Fejezd be a mondatokat *röviden!***

Veszek _____ .

Megmelegítem, hogy _____ .

Ha kihűlt a faggyú, összekeverem _____ .

3. **Számozással állítsd időrendbe, hogy hogyan készíted el a harangot!**

4. **Mit gondolsz, miért fontos a harangot mindig újratölteni?**

_____

_____

_____

5 / 3 / 1 / 2

Összesen: 11

Sarkvidéki kedvenceink – A pingvinek

A pingvinek a déli féltekén többfelé előfordulnak. 16 különböző testméretű pingvinfajt ismerünk. A legkisebb közülük az ausztráliai törpepingvin. Mintegy 30 cm hosszú és egy-másfél kg a testének tömege. Ugyanakkor a pingvincsalád óriása, a császárpingvin, mely a Déli-sarkon él, az 1 m magasságot és a 40 kg-ot is elérheti.

A pingvinek teste orsó alakú, szárnyaik valóságos úszók. Aprók, keskenyek és merevek, ezekkel hajtják magukat előre a vízben. Repülni ellenben nem tudnak. Lábaik rövidek és erősek, úszás közben úgy viselkednek, mint egy kormánylapát. Érdekes, hogy a jégen nem járnak, inkább hasukon csúsznak tovább. Három finom tollrétegből álló tollazatuk és hájrétegük védi őket a hideg ellen.

Tengeri rákokkal, halakkal táplálkoznak, melyeket a víz alatt ejtenek zsákmányul. A tenger sós vizét isszák.

A pingvinek tojásokkal szaporodnak. Egy vagy két tojást raknak, de rendszerint csak egy utódot nevelnek fel.

1. **Írd ki a szövegből!**

A pingvinfajok száma: _____ *Előfordulási helyük:* _____

A törpepingvin méretei: _____

A császárpingvin méretei: _____

6

2. **Húzd alá a szövegben a pingvinek testét, szárnyát, lábát jellemző szavakat!**

3

3. **Válaszolj a kérdésre! Miért van szüksége a pingvinnek három rétegű tollazatra és hájrétegre?**

_____

_____

1

4. **Keretezd be a szövegben, hogy mivel táplálkoznak a pingvinek!**

2

5. **Fejezd be a mondatokat az utolsó bekezdés segítségével!**

A pingvin madár, mert _____

A lerakott 1-2 tojásból csak _____

2

Összesen: 14

A jegesmedvék

A jegesmedvék az Északi-sarkon, az örök hó és jég birodalmában élnek. Az úszó jégtáblákon sokszor 150 km-t is utaznak, majd visszatérnek régi helyükre.

Ezek a medvék 2 és fél – 3 m hosszúak, és szinte egybeolvadnak a környezetükkel. Lábuk kissé hártyás, éppen ezért kitűnő úszók. A mancsaikon öt hosszú, görbe karom van. Bundájuk kétszeres szőrtakaró, a hosszú szőrök alatt dús aljszőrrel is rendelkeznek. Bőrük alatt 5-10 cm vastag zsírréteg is kialakulhat. Ezért nem fáznak a jéghideg vízben és a jégtáblákon utazva sem.

Hatalmas erejük van. Első végtagjaikkal könnyen le tudják ütni a vízpartra merészkedő fókát, amely fő táplálékuk. Óriási gyomruk akár 70 kg élelmet is befogadhat.

A nőstények a hóba ássák barlangjaikat. Ezekben 4 °C fok körül van a hőmérséklet akkor is, ha kint dermesztő a hideg.

A nőstény többnyire minden második évben 1-4 bocsot hoz a világra. Ezek szüleik védelme alatt fejlődnek. Nemsokára ügyes ragadozókká válnak.

1. Számozd meg a bekezdéseket! Írd a megfelelő számot a címek elé! 5

_____ *Táplálkozása*
_____ *Szaporodása*
_____ *Lakása*
_____ *Élőhelye*
_____ *Testi jellemzői*

2. Húzd alá az igaz állításokat a 2. bekezdés alapján! 3

A fehér medvebunda rejtőszín.
A medvék mozgásukkal is alkalmazkodtak a környezetükhöz.
A lábukon kifejlődött hártya segíti a medvét a gyors futásban.
A sarkvidéki medvék jól tűrik a hideget és a jeges vizet.
Amikor a sarkvidéken elolvad a hó és a jég, a jegesmedvék bundája elvékonyodik.

3. Fejezd be a megkezdett mondatot a 3. bekezdés alapján! 1

A jegesmedve ragadozó állat, mert _____

4. Tegyél fel egy kérdést a jegesmedve lakására vonatkozóan! 2

_____

5. Keretezd be az utolsó bekezdésben, hogy mit tudtál meg a szaporodásáról! 2

Összesen: 13

A vadmacska

Sok országban él erdei vadmacska. Magyarország erdeiben is előfordul. A fákon rejtőzik.

A vadmacska nagyon hasonlít a házimacskához, de testesebb. A farka kurtább, a lába meg a füle is rövidebb. A nyakán fehér folt látható. Nappal, akár a házi macska, szeret napsütötte helyeken heverészni.

Este indul vadászatra. Neszt sem hallat. Várja a zsákmányt. Ha meglát egy nyulat, ráveti magát. Még az őzekre és fiatal szarvasokra is lecsap, rájuk ugrik a fáról. Zajtalanul lopakodva elkapja a mókusokat, egereket, madarakat. De még a kígyókat és gyíkokat is felfalja.

Mérges természetű. Ahogy ugrál, fúj, prüszköl, a szőre felborzolódik, a háta ívbe görbül, a farka felkunkorodik. A rókával és a borzzal kölcsönösen kitérnek egymás elől, mert erőviszonyaik egyformák. Kerüli a vadászkutyát, a farkast és a hiúzt is.

A nőstény évente 2-4 kölyköt hoz a világra. Kicsinyeit 6 hétig szoptatja, majd további 11 hétig szilárd táplálékkal eteti.

1. **Számozd meg a bekezdéseket! Pótold a hiányzó címeket!** 2

1. Élőhelye
2. Házimacska-vadmacska
3. _____
4. Viselkedése
5. _____

2. **Keretezd be a szövegben, hogy miben különbözik a vadmacska a házimacskától!** 4

3. **Sorold fel, hogy miket zsákmányol a vadmacska!** 8

_____

_____

4. **Írd le, hogy miért térhet ki a vadmacska a vadászkutya, a farkas és a hiúz elől!** 1

_____

5. **Írd ki a szövegből!** 3

A kölykök száma: _____ *A szoptatás időtartama:* _____

A szoptatás után még az anyja táplálja: _____

Összesen: 18

A kutya őse

A farkas igen elterjedt ragadozó. Sűrű erdőkben, hegyvidéken, tágas síkságokon, kiterjedt nádasokban egyaránt előfordul.

Akár 80 kg-os és másfél méter hosszú is lehet ez a szürke bundás állat. Olyan gyorsan fut, hogy a versenyló sem könnyen érné utol. Igen erős az állkapcsa. A legvastagabb csontot is könnyűszerrel elroppantja.

Nagyobb állatokra vadászik, de nem veti meg a kisebb rágcsálókat és a rovarokat sem. Időnként különböző gyümölcsöket is fogyaszt. Megeszi a kukoricát és a burgonyát is. Télen néhány farkascsalád összeáll, és együtt járnak zsákmány után. A falka élén a legerősebb hím áll. Ha beköszönt a tavasz, a falka feloszlik.

A felnőtt farkasok utódaikat együtt nevelik fel. Az anyafarkas biztonságos helyen hozza világra kölykeit. Általában 3-6 kisfarkas születik egyszerre, amelyek eleinte tehetetlenek és 21 napos korukig vakok. Négy hét után elhagyják az odút, és szüleikkel felfedező útra indulnak. A vadászatokon a hím, a nőstény és a fiatalok – közösen – akár egy szarvast is elejthetnek.

1. Húzd alá a szövegben, hogy hol él a farkas!

4

2. Írd ki röviden a 2. bekezdésből a farkas jellemzőit!

_____ _____

_____ _____

_____

5

3. Kösd a megkezdett mondatokhoz a megfelelő befejezést! Segít a 3. bekezdés.

A farkasnak erős az állkapcsa, mert	*együtt erősebbek.*
Néha a növényi táplálékra is ráfanyalodik, mert	*ragadozó állat.*
Ha kevesebb a táplálék, falkában vadásznak, mert	*nem talál zsákmányt.*

3

4. Egészítsd ki a hiányos szöveget a 4. bekezdés alapján!

A nőstényfarkas _____ *kölykezik.* _____ *utódot hoz a világra.* _____ *elteltével elhagyják a farkaslakot.*

3

Összesen: 15

Játszanak-e az állatok?

Nemcsak a gyerekek, hanem az állatok is szeretnek játszani. Az állatok világában játékokat azonban csak az emlősök és a madarak körében figyelhetünk meg. A hüllők, a halak, a rovarok, a kétéltűek és a rákfélék nem ismerik ezt a tevékenységet.

Az állatok játszanak egymással vagy valamilyen tárggyal, és különféle mozgásos játékokkal készülnek a „felnőtt" életükre. Már születésük előtt, az anyaméhben is készülnek a játékra: kapálóznak, aprókat rúgnak, mozognak. Születésük után a kölyökökre igen sok veszély leselkedik játék közben is. Ha a pajkos kicsinyek belemerülnek a játékba, könnyen elkaphatják őket a ragadozók.

A játék jó eszköz a felnőttkori tevékenységek gyakorlásához. Mászás, kergetőzés, hancúrozás közben kiválóan megtanulhatják a kicsinyek a futást, az ugrást, a lesben állást, a harapást, a menekülést. A nagyobb termetű állatok több időt töltenek játékkal, mint a kisebbek.

A megfelelő környezet, a sok táplálék is fokozza a játékos kedvet. Ha bőségesen van ennivaló, a fiatal állatok többet játszhatnak. Nehezebb körülmények között azonban takarékoskodniuk kell az erejükkel, ezért kevesebbet hancúroznak.

1. Húzd át a fölösleges szavakat, hogy a mondat igaz legyen! 2

A játék nemcsak a gyerekek, hanem
a madarak, a hüllők, a rovarok és az emlősök
körében is kedvelt tevékenység.

2. Keress rövid válaszokat a 2. bekezdésben! Húzd is alá! 2

Miért fontos a játék az állatok életében?

Miért veszélyes, ha a kicsinyek belemerülnek a játékba?

3. Írd ki a 3. bekezdésből, hogy melyik tevékenységeket tanulják meg az állatok játék közben! 5

_____

_____

4. Fejezd be a mondatot! 2

Ha kevesebb a táplálék, az állatok kevesebbet játszhatnak, mert _____

_____

Összesen: 11

Barangolás a Föld körül – Állatkert az erdő közepén

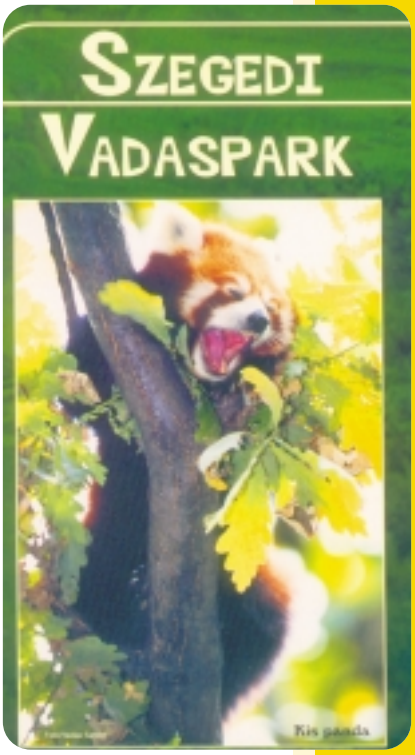

A Szegedi Vadaspark az ország legfiatalabb és legnagyobb területű állatkertje. Természetvédelmi terület. Fő feladatának a természet megőrzését, az állatok védelmét tekinti.

Bemutatja a hazai és a távoli tájak élővilágának mintegy 120 faját. Például megtalálhatók itt védett európai hiúzok, fehér gólyák, nyestek, baglyok. De látható sok ritka, kihalástól veszélyeztetett faj is: hópárduc, kis panda, sörényes farkas, sörényes makákó, vikunya. Itt van Közép-Európa egyik leggazdagabb karmosmajom gyűjteménye is.

Az állatkert foglalkozik a hazai védett állatok megmentésével is. Évente több száz védett madarat és emlőst ápolnak és gyógyítanak itt. Az állatok többségét gyógyulás után visszaengedik a szabad természetbe.

A vadasparkot évente több mint százezer látogató keresi fel. *„A természetről a természetben!”* program keretében gyerekeknek és felnőtteknek is tartanak foglalkozásokat.

A park nyitva tartásának ideje: egész évben minden nap, reggel 9 órától

A belépőjegyek ára:

egyéni:	– felnőtt	400 forint
	– gyermek	270 forint
családi:		1200 forint (2 felnőtt, 2 gyermek)
csoportos:	– felnőtt	350 forint
	– gyermek	220 forint

1. **Keretezd be a szövegben, hogy mi a Szegedi Vadaspark fő feladata!** 1

2. **a) Hány állatfajt láthatunk itt?** _____ 1

b) Húzd alá a szövegben, hogy mely állatokat védik a kihalástól!

c) Mit gondolsz, miért válhat védetté egy állatfaj? _____ 5

_____

_____

3. **Jelöld csillaggal azt a bekezdést, amelyikből megtudhatod, hogy hogyan segítenek megmenteni a védett madarakat és emlősöket!** 1

4. **Milyen jegyet váltanátok, ha a családotokkal együtt mennétek el a Vadasparkba?** 1

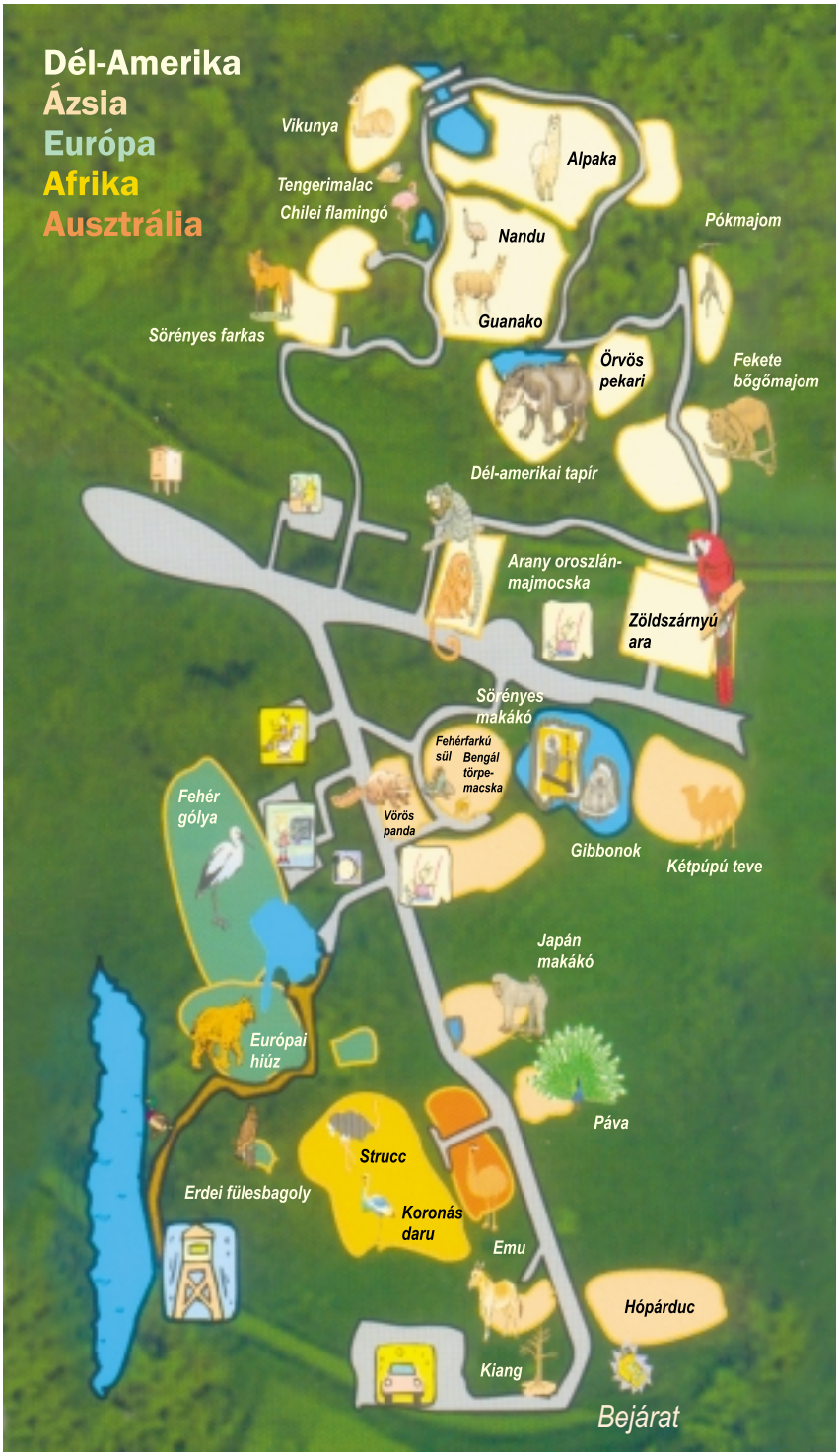

5. **Olvass a térképről a színek, az állatképek és a nevek segítségével!**

6

Az út melyik oldalán találod meg az afrikai állatokat? _____

Melyik földrészről való a vörös panda? _____

Sorolj fel 3 dél-amerikai állatot! _____

Karikázd be a térképen, hogy hol tarthatják a foglalkozásokat!

Összesen: 16

A karmosmajmok

A karmosmajmok Közép- és Dél-Amerika őserdeiben élnek. A fák lombkoronájának középső és felső részén tartózkodnak. A talajra csak ritkán ereszkednek le.

Az apró termetű majmocskák testtömege 6 és 80 dekagramm között mozog. Testük hosszúsága 15-30 cm közötti, dús szőrű farkuk hosszabb a testüknél is. Ugrás közben e testrészük segítségével egyensúlyoznak. Csupán 32 foguk van. Ujjaikon domború kis karmot viselnek. Csak a lábuk hüvelykujján található lapos köröm.

Rovarokkal, kis emlősökkel, madártojásokkal, madárfiókákkal, magvakkal, gyümölcsökkel, levelekkel, hajtásokkal táplálkoznak.

Párokban és családokban élnek. A nőstény majmok legtöbbször ikreket szülnek. Az újszülöttek gondozásában az egész család segít. Nappal az apa, esetleg egy nagyobb testvér hordozza a parányi újszülöttet. Az éjszakát a család alvóhelyén, faodúban töltik. Ilyenkor a kölykök egész éjszaka az anya szőrébe kapaszkodva szopnak. Az utódok másfél-kétéves korukban elhagyják a családot. Párt választanak maguknak, és új családot hoznak létre.

Az ellenséget csattogó, sípoló hangjukkal űzik el, ezért régen csilingelő majmoknak is nevezték őket.

1. **Húzd át, amelyikről nem olvastál a szövegben!**

élőhelye, testi jellemzői, táplálkozása, haszna-kára, szaporodása

1

2. **Keretezd be a szövegben, hogy hol élnek a karmosmajmok!**

2

3. **Írd ki a 2. bekezdésből a majom legfontosabb jellemzőit!**

Testének tömege: _____ *Farka:* _____

Testének hossza: _____ *Ujjai:* _____

Fogainak száma: _____

5

4. **Húzd alá a szövegben, hogy mivel táplálkozik a karmosmajom!**

8

5. **Döntsd el az állításokról, hogy igazak vagy hamisak! Javítsd a hamisakat!**

A karmosmajmok magányos állatok. _____

A kismajmok gondozásában az egész család részt vesz. _____

Éjszakánként a kölykök majomszeretettel csüngnek az anyjukon. _____

Az utódok 3 éves korukban új családot alapítanak. _____

6

Összesen: 22

Reszkess, piszok!

A tisztaság, fél egészség – tartja a közmondás. Amikor a tisztaságra gondolunk, akkor a víz és a szappan jut az eszünkbe. De vajon csakugyan a szappan segít-e abban, hogy mindent tisztára varázsoljunk? Vagy a víz magában is éppúgy megteszi?

Figyeld meg, hogyan dolgozik a szappan!

Két poharat félig tölts meg vízzel! Egy kis darab szappant addig keverj az egyikben, amíg nagy csomó szappanhab gyűlik össze a tetején. Ekkor önts egy kis olajat egy tálkába! Két kis rongyot márts az olajba, hogy piszkosak legyenek! Aztán vedd ki mindkettőt, és csavard ki belőlük a felesleges olajat! Az egyiket merítsd bele a szappanhabos, a másikat pedig a tiszta vízbe!

8-10 percig hagyd mindkét rongyot ázni! Aztán vedd ki és csavard ki őket! Dörzsöld a rongyokat egy-egy csomagolópapírhoz, majd hagyd a papírokat pár percig száradni! Tartsd őket ezután a világosság felé. Látni fogod, hogy a tiszta vízben áztatott rongy nagy olajos foltot hagyott a papíron, a szappanos vízben áztatott után nem maradt semmiféle nyom.

1. Húzd alá azokat az anyagokat és eszközöket, amelyek szükségesek a megfigyelés elvégzéséhez! 7

két pohár	*habfürdő*	*szappan*
víz	*olaj*	*két kis rongy*
fakanál	*egy tálka*	*fogkrém*
csomagolópapír	*szivacs*	*ecet*

2. Állítsd sorba számozással a megfigyelés lépéseit a szöveg alapján! 1

____ *Két poharat megtöltünk vízzel.*

____ *Az olajos rongyokat beletesszük a vizes poharakba és áztatjuk.*

____ *Kivesszük és kicsavarás után a papírhoz dörzsöljük a rongyokat.*

____ *Az egyik pohárban feloldunk egy kis szappant.*

____ *Az olajos tálkába belemártunk két rongyot.*

3. Keretezd be a szövegben azt a mondatot, amelyből megtudtad a megfigyelés eredményét! 1

4. Írd le röviden, hogy hogyan tűnhetett el az olaj a szappanos vízben áztatott rongyból! 2

_____

Összesen: 11

Varázskezek – Tavaszi kép

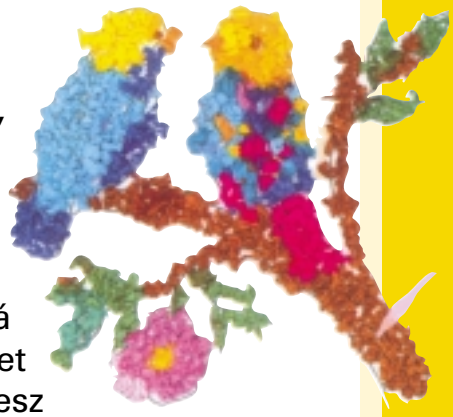

Végre itt a tavasz! Süt a nap, énekelnek a madarak, virágoznak a fák és kellemes az idő. Készíts tavaszi képet! Örökítsd meg a tavasz színeit, hangulatát! Ha szépen sikerült munkád, anyukádnak, nagymamádnak ajándékozhatod anyák napján.

Vágj ki egy 20x15 cm-es fehér kartont! Rajzold rá halványan egy szép tavaszi kép körvonalait! Ez lehet egy virágzó ág, madár vagy tavaszi virág. Akkor lesz belőle színes kép, ha a körvonalakat kitöltöd színes papírgolyókkal. Ehhez különféle, vidám színű krepp-papírokat válassz! Tépkedj belőlük apró darabokat! Gyűrd őket pici golyócskákká! Ha már jó sok golyócskád van, próbáld ki, hogy befedik-e a kiválasztott területet. Ha igen, vedd elő a ragasztót! Kend be vele a kartonlapot! Egyszerre csak kis területet ragasztózz be! Szorosan helyezd egymás mellé a golyócskákat! Erősen nyomd őket a ragasztós felületre! Lépésről lépésre haladva töltsd ki a megrajzolt körvonalakat!

Az elkészült képet ragaszd fel egy 24x19 cm-es élénk színű hullámkartonra! A hátuljára zsinegből erősíts akasztót a felfüggesztéshez!

1. Keretezd be a szövegben, hogy mi minden szükséges a kép elkészítéséhez! 6

Melyik fontos eszköz neve nincs a szövegben? _____

2. Pótold a munkafolyamat hiányzó lépéseit! Röviden fogalmazz! 4

1. Kivágok egy fehér kartont.

2. _____

_____

3. Golyókat gyúrok színes krepp-papírból.

4. _____

_____

5. Beborítom a képet a golyócskákkal.

6. _____

7. _____

3. Írd le, vajon miért csak kis területet kell egyszerre beragasztózni! 2

_____

_____

Összesen: 12

Népszokások – március 12. Gergely-járás

E napon I. Gergely pápára emlékezünk, aki iskolák alapítója és támogatója volt. A régi időkben a szegény tanulók ezen a napon adományokat gyűjtöttek, hogy folytatni tudják a tanulást. Később már új tanulókat is csalogattak az iskolába. Abban az időben ugyanis még nem volt kötelező mindenkinek iskolába járni. Hogy minél többen kedvet kapjanak a tanuláshoz, a diákok verseikkel bemutatták az iskolai életet, s azt, hogy mi mindent tanulhatnak meg tanítójuktól. Ezt a szokást nevezték el Gergely-járásnak.

A diákok kis katonákként járták végig a falut. Az ünnepi öltözethez papírból készült csúcsos süveg, szalagokkal díszített csákó és fakard tartozott. Kosarat is vittek magukkal az adományoknak. A gyerekek dobbal, zászlóval csaknem minden házba beköszöntöttek. Az asztalt körülállva pár dalt énekeltek, majd előállt a nyárs- és kosárhordó társuk. A háziak a nyársra szalonnát szúrtak, a kosárba tojást tettek. A tehetősebbek pénzt is adtak.

A Gergely-járás szokása ma már csak kevés helyen van divatban. A Gergely-naphoz kapcsolódó természetjóslás, mely szerint ekkor kell elvetni a babot, borsót, búzát, rozsot, máig fennmaradt. Néhol a krumplit is e napon rakják el a földbe.

1. **Húzd alá a szövegben, hogy miért emlékezünk Gergely pápára!** 1

2. **Miért alakult ki a Gergely-járás szokása? Fejezd be röviden a mondatokat az 1. bekezdés segítségével!** 4

Azért, hogy a szegény diákok _____

_____

Azért, hogy minél többen _____

3. **Pótold a mondatok hiányzó szavait a 2. bekezdés alapján!** 6

Az iskolások _____ *járták végig a falut.*

_____ *gyűjtöttek. Dalokat* _____

a háziaknak. Azok cserébe _____, _____, _____ *adtak.*

4. **Írd a keretbe, hányféle növényt vetnek március 12-én!** ☐ 1

Összesen: 12

Szeptember 29. – Mihály napja

Mihály napja kedvelt névünnep, mert valamikor igen sok ember viselte ezt a nevet. Régen e napon kezdődtek az őszi lakodalmak, a kisfarsang, a mulatságok és a bálok. Néhol úgy tartották, hogy ekkorra már megforr az új bor, s ez is kedvező a vidám összejövetelek rendezéséhez.

E napon hajtották be a legtöbb állatot a legelőkről a téli szálláshelyükre, s ekkor léptek szolgálatba az új pásztorok. Ekkor hervadni kezd a fű, megszűnik a méhek mézgyűjtő munkája, a halak a víz fenekére húzódnak. Megkezdődik a kukoricatörés és az őszi gabona vetése.

E napon tartották a híres Mihály-napi vásárokat. Régen a pásztorok ekkor vásárolták meg a munkájukhoz szükséges felszereléseket. Napjainkban is vásárnap maradt az ország több területén Mihály napja.

A várható időjárásra is jósoltak ilyenkor. Például, ha Mihály napjáig még nem mentek el a fecskék, akkor hosszú, kemény télre számítottak. Úgy tartották, hogy ahányszor van dér Mihály előtt, annyiszor lesz majd hideg májusban is. Ha ezen a napon dörög az ég, szép ősz, de nagy tél várható.

1. **Húzd alá a szövegben, hogy minek a kezdete volt Mihály napja!**

4

2. **Írd le! Mi történt a kint legeltetett állatokkal ezen a napon?**

_____

_____

3

Melyik őszi munkálatok kezdődtek meg? _____

_____

3. **Keretezd be a szövegben: Miért volt fontos a Mihály-napi vásár!**

1

4. **Milyen időjárási megfigyelések kapcsolódnak ehhez a naphoz? Kösd össze a mondat első felét a másodikkal!**

Ha Mihály napján még itt vannak a fecskék,	*májusi hideget ígér.*
A Mihály előtti dér	*szép őszt, de kemény telet jósol.*
A Mihály-napi mennydörgés	*hosszú és zord lesz a tél.*

3

Összesen: 11

A kukoricafosztás

A kukoricafosztás őszi munka, amelyet az emberek közösen, egymás társaságában végeztek. Szent Mihály napján a gazdák hazahordták a kukoricát a földekről. A csöveket a rokonok, szomszédok, ismerősök segítségével megfosztották a borítólevelektől, a csuhétól.

Egyes helyeken a kapura tűzött zöld gally jelezte, hogy abban a házban kukoricafosztás kezdődik. Máshol meghívásra jöttek a legények, leányok. Aki segített, számíthatott arra, hogy neki sem kell majd egyedül végeznie ezt a nehéz munkát. Amíg a nők a fosztással vesződtek, a férfiak a szebb kukoricacsöveket összefonták, a többit kosarakban a góréba hordták szárítani.

Munka közben meséltek, énekeltek, jelenetekkel szórakoztatták egymást. Pihenésképpen néha táncoltak is. Ehhez a tehetősebb gazdák zenészt is fogadtak a munka idejére. Eközben a gyerekek sem unatkoztak. Szívesen hallgatták a felnőtteket. A lefosztott csuhéból és a kukorica csutkájából bábukat készítettek.

A fosztás befejezésekor a háziak megvendégelték a segítőket.

1. **Írd le a kukorica behordásának naptári dátumát!** _____ / 1

2. **Magyarázd meg a szöveg segítségével a következő szavakat!** / 6

csuhé: _____

kukoricafosztás: _____

_____

góré: _____

3. **Húzd alá a szövegben, hogy miért segített az egyik ember a másiknak a kukoricafosztásban!** / 1

4. **Keretezd be a szövegben más-más színnel, hogy mi volt az *asszonyok* és mi a *férfiak* feladata!** / 3

5. **Húzd alá, hogy mit csináltak a fosztók munka közben!** / 5

daloltak	*táncoltak*	*olvastak*	*csutkababát készítettek*
meséltek	*tévét néztek*	*kézimunkáztak*	*jelenetek játszottak el*

Összesen: / 16

TARTALOMJEGYZÉK

A denevér és a menyétek 3
A madarak, a vadállatok és a denevér 4
A nyúl meg a krokodil 5
Nyulak, ki a bokorból! 6
A gyertyatartó macska 7
Rigócsőr király 8
Két játék egyben – Ludas Matyi 10
Kis kukta – Paprikás kevert túró 11
Főzés nélküli gyümölcsös csemege 12
Vigyázat, szúrok! 13
Gyökerek és hajtások 14
Csigatempó 15
Fészeklakók, fészekhagyók 16
Madarak a nádasban 17
A fenyőerdő madarai 18
Madáretető-harang 19
Sarkvidéki kedvenceink – A pingvinek 20
A jegesmedvék 21
A vadmacska 22
A kutya őse 23
Játszanak-e az állatok? 24
Barangolás a Föld körül – Állatkert az erdő közepén 25
A karmosmajmok 27
Reszkess, piszok! 28
Varázskezek – Tavaszi kép 29
Népszokások – március 12. Gergely-járás 30
Szeptember 29. – Mihály napja 31
A kukoricafosztás 32

AP–229/2

